

İnan GÜMÜŞ

TARİHİ TÜRK FİMLERİNDE ARKAİZM: “HAKANLAR ÇARPIŞIYOR” ÖRNEĞİ

UDK: 372/86

Türk Sinemasında özellikle 1960'ların ortasından itibaren gelişen bir tarihî film furyası söz konusudur. Türk toplumunun içinde bulunduğu sosyo-politik durum, tarihi filmlere olan ilgiyi daha da artırmıştır. Özellikle Türk tarihinin İslamlık öncesini işleyen filmler (Tarkan, Karaoğlan, Hakanlar Çarpışıyor vb.) revaç bulmuştur. Nasıl ki sanatın diğer alanlarında tarih bir malzeme olarak kendine yer bulduysa sinemada da tarihin canlı bir şekilde işlendiği gözlenmektedir. Her ne kadar Türk sinemasında kurgu, oyunculuk, sinema tekniği gibi konular zaman zaman eleştirilse de bu filmlerin, dil bakımından belli bir başarıyı yakaladığından söz etmek mümkündür. Filmin çekildiği dönemin genel havasını yansıtmak amacıyla cümlelerin aralarına serpiştirilen arkaik kelimeler, izleyicide ilgiyi daha da canlı tutacak bir etmen olarak göze çarpmaktadır. “Hakanlar Çarpışıyor” filmi de bu bağlamda değerlendirilebilecek bir yapıdır. İslamlık öncesi Türk tarihinden bir kesitin işlendiği filmde, arkaik kelimelere (bitik, budun, acun, şad, us vb.) yer verildiğine şahit olunmaktadır. Arkaizm, bilindiği gibi kullanımdan düşmüş ya da unutulmaya yüz tutmuş kelime ve ibarelerin sanat maksadıyla herhangi bir eserde kullanılmasıdır. Dolayısıyla arkaizm, eserin bütününde değil, belli kısımlarında okuyucuyu/izleyiciyi sıkmayacak derecede kullanılmalı ve esere estetik bir değer katmalıdır. Ele alınan filmde de, arkaizme belli zaman aralıklarıyla başvurulmuş, böylelikle filmin daha akıcı ve canlı kalması sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: arkaizm, tarihî filmler, “Hakanlar Çarpışıyor”, eski kelime.

Sanatın hemen her alanında tarih, bir malzeme olarak kendine yer bulmuştur. Popülerliğini koruyan bir malzeme olarak tarih, genellikle bir vesika olmaktan ziyade, kurgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanatkârın muhayyilesinde bir obje olarak tarih ve buna bağlı olarak tarihî şahsiyetler yeniden yorumlanarak izleyiciye aktarılır. Olmuş ya da olması muhtemel bir hadise ilgi çekici bir şekilde sunulur. Roman, hikâye, şiir, tiyatro, resim, heykel, sinema gibi sanat alanları tarihi her daim kurgulamak uğraşısı içerisinde olmuştur. Sözelimi Yahya Kemal'in özellikle Osmanlı tarihinden esinlenen şiirleri, Turan Oflazoğlu'nun ilhamını tarihten alan tiyatro oyunları, Nihal Atsız'ın tarihî romanları akla gelen ilk örneklerdir. Tabii bu kurgulama, beraberinde birçok tartışmayı da getirmiştir. Bu tartışmaların en başında, bu yapıtların tarihi yansıtmayı yansıtmadığı meselesi gelmektedir. Şu da unutulmamalıdır ki sanatın asıl işlevi, dış dünyayı olduğu gibi aktarmak değil, yeniden kurgulayarak estetik yapı içerisinde izleyiciye ulaştırmaktır. Dolayısıyla bu eserlerden belgesel nitelikli, didaktik bir gaye aramak çok da doğru değildir. Bu yazının kapsamı içerisinde de sinemamızda tarihî film karakteri ile öne çıkan “Hakanlar Çarpışıyor” filmindeki arkaik kelimeler irdelenmeye çalışılmıştır.

Türk sinemasında özellikle 1960'ların ortasından itibaren gelişen ve 1970'li yıllarda hüküm süren bir tarihî film furyasından söz etmek mümkündür. Bunda Türk toplumunun içinde bulunduğu sosyo-politik durum etken olmuştur. Genel anlamda bakıldığında da bu dönemin, ideolojik olarak keskin sınırların çizildiği bir süreç girdiği de gözlenmektedir. Bunun paralelinde de birçok toplumsal, dinî, tarihî film ön plana çıkmıştır. Bilhassa “1964'lerden başlamak suretiyle Tarkan, Karaoğlan, Malkoçoğlu gibi tarihsel filmlerin yoğunlaşmaya başladığı görülmektedir.”¹ Özellikle İslamlık öncesi ya da İslamlığa geçiş dönemini konu edinen filmler ön plandadır. Tarkan, Karaoğlan, Hakanlar Çarpışıyor gibi yapımlar dönemin öne çıkan filmleridir.

Bu yapımlar içerisinde “Hakanlar Çarpışıyor” (1977) filmi, İslamlık öncesi Türk tarihini işleyen diğer bazı filmlerde olduğu gibi, dönemin havasını aksettirmek için zaman zaman arkaik kelimelerin kullanımıyla dikkat çekmektedir. Yönetmenliğini Natuk Baytan'ın, senaristliğini Erdoğan Tunaş'ın yaptığı filmin öne çıkan oyuncular; Cüneyt Arkın (Olcayto/Halit/Başbuğ Toluğ Bey), Bahar Erdeniz (Zeliha), Aytekin Akkaya (Tegin Han), Hüseyin Peyda (Şeyh Malik), Turgut Özatay (Tunkay), Hikmet Taşdemir (Cabir) ve Reha Yurdakul (Celme Noyan)'dur.²

Film, Türk-Moğol birliği, büyük Göktürk Devletinin kurulması, Yiğit Olcayto karakterinin yolunun bir şekilde Arap diyarına düşmesi ve orada cereyan eden hadiseler, Olcayto ve Zeliha'nın aşkı gibi temalar etrafında şekillenmiştir.

Aşağıdaki filmden alınmış cümleler, filmin geçtiği dönemin tespitine yardımcı olacak mahiyettedir.³

“*Babamın yakınlarının intikamını köpek Çinlilerden alarak gene başıboş gönlü hoş bir Kırgız olarak dolaşacağım.*” (Olcayto, 11'11”).

“*Türk ilinden gelen haberler canımı sıktı.*” (Şeyh Malik, 12'15”).

“*Bu hırslı Moğol başımıza iş açacak.*” (Şeyh Malik, 12'23”).

“*Arpakçıların doğduğunda avuçları kanlı olan bu yiğidin ilerde büyük bir hakan olacak dedikleri Tegin,*

¹ http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/yesilcamci_misiniz_sinematekci_mi-1186335 (Erişim tarihi: 25.05.2014).

² <http://www.sinematurk.com/film/7057-hakanlar-carpisiyor/> (Erişim tarihi: 24.05.2014).

³ Filmin video kaydı için <http://www.turkweb.tv/izle/69398/hakanlar-carpisiyor> (Erişim tarihi: 24.05.2014) bağlantısından yararlanılmıştır. Cümlelerin hangi karaktere ait olduğu ve film içerisinde hangi zaman diliminde geçtiği parantez içinde belirtilmiştir.

çok kısa sürede bütün **Türk obalarını** sancağı altında toplayıp büyük bir devlet kurmak istiyordu.” (Anlatıcı, 35'45”).

“Usunu mu yitirdin sen, **Gök-Moğol** ulusunun hakani savaştan kaçır mı?” (Tegin Han, 79'06”).

Filmdeki arkaik kelimelerin tespitine geçmeden önce arkaizm terimine kısaca temas etmekte fayda var:

Dil bilgisi veya dil bilimi terimleri sözlüklerinde arkaizmle ilgili şu bilgiler yer almaktadır:

Vecihe Hatipoğlu, “Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü” adlı çalışmasında konuyla ilgili olarak sadece “eski biçim sözcük” terimine yer vermiştir: “Çağdaş dil kurallarına aykırı olarak eski biçimini koruyan sözcük: kaygu, haşmetlü, idük (ne idüğü belirsiz) vb.” (Hatipoğlu 1978: 49). Hatipoğlu, arkaizmi eski şekliyle kullanılan kelimelerle sınırlandırmıştır.

Zeynep Korkmaz “Gramer Terimleri Sözlüğü”nde “eski”, “eskicilik”, “eski kelime” ve “eskilik” terimlerini kullanmıştır:

“**eski**(Alm. *arkaistisch*; Fr. *archaïque*; İng. *archaic*): Eskiye ait, eski devirden kalma arkaik, kalıntı; **eskicilik** (Alm. *arkaismus*; Fr. *archaïsme*; İng. *archaism*): Eskiye bağlılık, artık kullanımdan düşmüş olan eski kelimeleri veya kelimelerin eski biçimlerini kullanma; kalıntı kelimeleri kullanma; **eski kelime** (Alm. *erbwort*; Fr. *motarchaïque*; İng. *archaicword*; Osm. *miras kelime*, *ta'bir-i metrük*, *ta'bir-i mehcür*): Bugün artık kullanımdan düşmüş bulunan veya eski biçimi ile kullanılan kelime; arkaik kelime; kalıntı kelime; *gökçek* “güzel”, *esrük* “sarhoş”, *bencileyin* “benim gibi”, *heybellü*, *haşmetlü*, *hatun*, *kaygulanmak* vb.; **eskilik** (Alm. *archaismus*; Fr. *archaïsme*; İng. *archaism*): Eskiden kalma; yazı ve konuşma dilinde artık kullanımdan düşmüş olan, dilin daha eski veya tarihî devirlerine ait kelime, deyim ve şekiller: *adaklı* “sözlü”, *ağu* “ağı, zehir”, *demiri* “demir rengi”, *patlıcanı* “patlıcan rengi”, *portakalı* “portakal rengi”, *gendüzi* “kendisi”, *gözü* “ayna”, *ıldız* “yıldız”, *ogrı* “hırsız”, *urmak* “vurmak”, *sayrı* “hasta”, *akıl kulağına okumak* “aklına getirmek, hatırına düşürmek” vb. (Korkmaz 2010: 84-85).

Berke Vardar, “Dilbilim Terimleri Sözlüğü”nde “eski biçim” terimini kullanmıştır: “Kullanımdan düşmüş, dilsel çevrimden düşmüş bulunan sözlüksel birim, sözdizimsel olgu, vb.” (Vardar 2007: 93). Vardar, konuyla ilgili örnek vermemiştir.

Arkaizm konusunda daha ayrıntılı bilgileri Mehmet Ölmez aktarmaktadır. Ölmez “ÇağataycadakiEskicil Ögeler Üzerine” adlı makalesinde, “Bir dilde Eski Türkçeye karşılaştırıldığında, öteki Türk dillerinde bulunmayan, ses ve yapı özelliklerinin yanı sıra sözlüksel biçimlerin de Eski Türkçeye benzer biçimde yaşaması, kullanılmasıdır.” (Ölmez 2003: 135). Ölmez, kaynaklardaki arkaizm tanımlarına değinerek, arkaik unsurların sadece kelimelerden değil, başka gramerlik unsurlardan da meydana gelebileceğini vurgular: “Bir

Türk dilinin veya döneminin içerdiği, kullanımda bulundurduğu ses özellikleri, söz türetme ekleri, öteki Türk dillerinde unutulmuş sözcükleri yaşatması dolayısıyla ‘eski’, ‘eskicil’, ‘arkaik’ sayılmasına öğrencisi de olduğum GerhardDeorfer’in çalışmalarında rastlarız.” (Ölmez 2003: 136).

Sanat alanlarında arkaizm bilinçli olarak kullanılmaktadır. Belli bir dönemin havasını aksettirmek için o döneme ait kelime veya şekillerin kullanılması tabiidir. “Kullanımdan kalkmış eski bir kelime veya ibarenin sanat maksadıyla edebî metinde kullanılması (Coşkun 2010: 320) da bu bağlamda arkaizm olarak değerlendirilmektedir. Attila İlhan gibi şairlerin, arkaizmi bir sanat olarak şiirlerinde kullandıklarını görüyoruz: Başlar ay doğarken saltanatı **sultan-yegâhın** (Coşkun 2010: 320.) Ayrıca bazı edebî eserlerde mahallî söyleyişi aksettirmek maksadıyla arkaik unsurların kullanıldığını görüyoruz. “Katırı **suvardım**, malların yemini verdim, dedi.” (Kutlu 2003: 150).

Arkaizm, standart Türkçenin yanında varlığını sürdüren ağız bölgelerinde, bu ağız bölgelerine mensup ozanların dilinde geniş ölçüde görülmektedir. Ayrıca sanat alanlarında da arkaizmin bilinçli olarak yer bulması dilin sürekliliğini her alanda kendisini gösterdiğinin kanıtıdır.⁴

Tarihî filmlerin dilinin, dönemin genel havasını yansıtmak amacıyla arkaik kelimelere yönelmeleri gayet normal bir durumdur. Tabii bu durumun izleyici için filmin genel dil yapısını anlayamayacak boyutlarda değil, dönemin atmosferini yansıtacak ölçüde olması gerekmektedir. “Hakanlar Çarpışıyor” filmi de bu ölçülerle oluşturulmuş, günümüzde kullanılan alanından kalkmış ya da oldukça sınırlı ölçüde kullanılan arkaik kelimelerin kullanımıyla dikkatleri çekmektedir. Bu makalede filmde geçen arkaik kelimeler, bulunduğu cümlelerle birlikte verilerek anlamlandırılmaya çalışılmış, Türkçenin tarihî dönemleriyle irtibatlandırılma yoluna gidilmiştir.

budun: millet

“Bir çobanın bulup büyüüttüğü, yetiştirdiği küçük **Olcayto**, yıllar sonra yedi **budunda** yenilmezliğiyle ün salan yüce bir yiğit oldu.” (Anlatıcı, 04'37"): “Budun” kelimesi Orhun Yazıtlarında geçmektedir. “Kavim, millet, ulus, halk” anlamlarına gelen “budun” kelimesini (Ergin 2009: 91; Orkun 2011: 784), “bodun” şeklinde de okuyanlar vardır (Tekin 2008: 132).DivanüLugati't-Türk'te (=DLT) de “budun” şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Atalay 2013: 110). Bu kelime zaman içerisinde kullanım alanını azaltmış, Batı Türkçesi yazı

⁴ Arkaizm terimiyle ilgili olarak bkz. Kartalcık, Vedat-Gümüş, İnan, “Neşet Ertaş’ın Şiirlerinde Arkaik Unsurlar”, *Uluslararası Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş Sempozyumu Bildirileri*, I. Cilt, Editör: Doç. Dr. Selahaddin Bekki, Kırşehir 2013, s. 487-498.

dilinde de tamamen kullanımdan düşmüştür. Ancak Cumhuriyet devrinde terim türetme çalışmalarında “ırk bilimi” anlamında “budun bilimi, budunbilim” birleşiklerinde ortaya çıkmıştır.

bitik: mektup

“*Tegin Başbuğ, kardeşin Yantar’dan bitik geldi*”. (Görevli, 05'05"): Eski Türkçe “yaz-” anlamına gelen “biti-” fiili üzerine -k fiilden isim yapan ekin getirilmesiyle üretilen “bitik” kelimesi (eski şekli: bitig), “yazı, kitabe, mektup, ferman, kitap, belge” gibi anlamlara gelmektedir. Film içerisinde “mektup” anlamında kullanılmıştır. Eski Türkçeden itibaren takip edebildiğimiz bu kelime Türkçenin hemen her devir ve sahasında kullanılmıştır (Tekin 2008: 131; Caferoğlu 2011: 45; Atalay 2013: 96; Tarama Sözlüğü 1983: 36; Eckmann 2005: 228; Özyetgin 1996: 207). Batı Türkçesinin başlangıç döneminde de bir süre kullanılan bu kelime, zaman içerisinde yerini Arapçadan dilimize giren “mektup, ferman, kitap” gibi kelimelere bırakmış; bitik kelimesi varlığını Kuzey ve Doğu Türkçelerinde devam ettirmiştir.

il: devlet

“*Türk ilinden gelen haberler canımı sıktı*.” (Şeyh Malik, 12'15"): İl kelimesi, Türkçenin tarihî devirlerinde “memleket, ülke, devlet, vilayet, yurt” (Tekin 2008: 143; Caferoğlu 2011: 92; Atalay 2013: 175; Tarama Sözlüğü 1983: 113) gibi anlamlarda kullanılmış olup günümüz Türkiye Türkçesinde anlam daralmasına uğrayarak “vilayet” anlamıyla yaşamaktadır. Hakanlar Çarpışıyor filminde de orijinal şekliyle “devlet, ülke” anlamında kullanılmıştır.

us: akıl

“*Kızgın güneş sizin usunuzu başınızdan almış*.” (Olcayto, 16'21"); “*Usunu mu yitirdin sen, Gök-Moğol ulusunun hakani savaştan kaçır mı?*” (Tegin Han, 79'06"): Bugünkü Türkiye Türkçesinde anlam daralmasına uğrayarak “uysal, sakin” anlamlarında “uslu, akıllı uslu” şekillerinde karşımıza çıkan “us” kelimesi, Türkçenin tarihî lehçelerinde Uygur Türkçesinden itibaren (Caferoğlu 2011: 267) “akıl” anlamında kullanılmış bir kelimedir. Batı Türkçesinin başlangıç döneminde de bir süre kullanılmış olup (Tarama Sözlüğü 1983: 220) zaman içerisinde kullanımdan düşmüştür.

acun: dünya

“*Acun'un tüm yabanileri bu meret ülkede mi toplanmış?*” (Olcayto, 17'37"): Soğdcadan dilimize girmiş olan “acun” kelimesi (Gülensoy 2011: 47) “dünya” anlamına gelmektedir. Köktürkçede bulunmayan bu kelime ilk defa “ajun” şeklinde Uygur Türkçesinde karşımıza çıkmaktadır (Caferoğlu 2011: 8). DLT’de de Uygur Türkçesindeki şekli korunmuştur (Atalay 2013: 15). Batı Türkçesinde kullanımdan düşmüş olan bu kelime, Çağatay Türkçesinde gerilek benzeşmeyle “ocun” şeklinde varlığını sürdürmüştür

(Eckmann 2005: 32).

çaşıt: casus

“*Kimsin sen, yoksa Talmaç Beyinin çaşıttımısın?*” (Olcayto, 24'43"): Uygur Türkçesinde “çasut” şekliyle “iftira, leke” anlamlarında karşımıza çıkmaktadır (Caferoğlu: 2011: 60). Batı Türkçesinin başlangıç döneminde çaşııt ~ çaşıutalternansiyakullanılmıştır (Tarama Sözlüğü 1983: 51). Bu kelime de zaman içerisinde Batı Türkçesi yazı dilinde büyük ölçüde kullanımdan kalkmıştır.

şad: yüksek bir unvan; tigin: prens; çeri: asker

“*Şadlarım, tiginlerim, çerilerim, düşman avullarında omuz üstünde baş, taş üstünde taş kalmayınca kadar savaşacağız*.” (Tegin Han, 35'35"); “*Bahadır, bizim tutsağımız değil konuğumuzsunuz. Çeriler bilmemişler*.” (Zeliha, 19'02"): Eski Türkçede karşımıza çıkan “şad”, “tigin”(Tekin 2008: 169, 174) ve çeri (<çerig) kelimeleri (Orkun 2011: 789) filmde eski Türk askerî ortamını yansıtmak amacıyla kullanılmıştır.

dızman: iri, iri yarı

“*Canımı dızmanlalaralısca Çakır*.” (Olcayto, 40'22"): Tarama Sözlüğünde “iri, iri yarı” anlamıyla geçen bu kelimenin (Tarama Sözlüğü 1983: 66), Anadolu ağızlarında arkaik olarak “şeytan” anlamıyla kullanıldığını da görüyoruz (Derleme Sözlüğü 2009: 1477). Filmdeki kullanımın da Anadolu ağızlarıyla paralel olduğu anlaşılmaktadır.

alkış: dua, övgü, methiye

“*Ulusa hakan olmak sana yaraşır Tegin Han, uğruna can vermek de bana. Oğlum sana emanet, Tanrı sana alkış versin*.” (Olcayto, 79'20"): Eski Türkçeden itibaren Türkçenin tarihî dönemlerinde takip edebildiğimiz “alkış” kelimesi (Orkun 2011: 759; Atalay 2013: 21; Tarama Sözlüğü 1983: 8) günümüz Türkçesinde daha sınırlı bir kullanım alanına sahiptir.

şâr: şehir, kent

“*Kırk yıllık yoksul Olcayto, bu uğursuz şârda sultan mı oldu*.” (Olcayto, 16'13"): Farsçadan dilimize girmiş bir kelime olup (Devellioğlu 2004: 978) bugün kullanımdan düşmüştür.

Arkaizm olarak değerlendirilebilecek kelimeler:

Yukarıda sıraladığımız, bugün kullanımdan düşmüş kelimelerin yanında, günümüz Türkçesinde alternatifleriyle kullanılan fakat film içerisinde özellikle eski dönemlerdeki şekli tercih edilen bazı kelimeler de vardır:

Bugün “yiğit, cesur, alp, mert” anlamdaş kelimelerinden “alp” kelimesi tercih edilerek tarihî dönemlere göndermede bulunulmuştur: “*Vay canına, çalımına, naralanmasına bakarsan alp kişi olmalı*.” (Sungur, 06'11").

“Zaman, vakit, dönem, devir, çağ” gibi aralarında nüans bulunan bu kelimeler de filmde “çağ” şeklinde kendine yer bulmuştur: “*Beni ölümden kurtaran bu yavuz bahadıra hiçbir çağda el kaldırmayacaksın*.”

(Tegin Han, 10'17").

“Millet” kelimesi yerine de yukarıda işaret ettiğimiz “budun” kelimesinin yanında Türkçeye Moğolcadan geçen (Gülensoy 2011: 966) “ulus” kelimesine de yer verilmiştir: “Ben avul başbuğu değil, **ulus** hakanı olacağım.” (Tegin Han, 06'38"); “**Ulus** hakan olmak sana yaraşır Tegin Han, uğrunda can vermek de bana. Oğlum sana emanet, Tanrı sana alkış versin.” (Olcayto, 79'20"); “Usunu mu yitirdin sen, **Gök-Moğol** ulusunun hakanı savaştan kaçır mı?” (Tegin Han, 79'06").

SONUÇ

Arkaizm, çeşitli şekillerde kendini göstermektedir. Anadolu ağızlarında standart dilde “kullanımdan düşmüş şekiller olarak”, standart Türkçede bazı kalıplaşmış kelime gövdelerinde “kök hâlinde” ve sanat/edebiyat metinlerinde “tarihî atmosferi aksettirecek bir malzeme” olarak karşımıza çıkmaktadır. Anadolu ağızları ve standart Türkçedeki arkaizm, eskinin bir kalıntısı olarak doğal bir şekilde ortaya çıkarken; sanat/edebiyat eserlerinde bilinçli ve yapay bir şekilde görülmektedir. Sanatın bir kolu olarak sinema da arkaizmi bilinçli olarak kullanmıştır. Tarihî filmlere canlılık katmak, anlatımı tekdüzelikten kurtarmak, dönemin havasını izleyiciye aktarabilmek amacıyla eski kelimelere yer verildiği görülür. Tabii arkaizmin, eserin genel dil yapısını anlaşılmayacak hâle getirecek şekilde değil, gerektiği yerde ve ölçüde kullanılması gerekir. “Hakanlar Çarpışıyor” filmi de bu karakteriyle ön plana çıkan bir tarihî filmidir. Arkaizmin filmde ölçülü olarak, esere canlılık katacak şekilde kullanıldığı göze çarpmaktadır. Söz gelimi bugün kullanımdan düşmüş “budun, bitik, çayıt, us, dızman” gibi kelimeler eserde başarılı bir şekilde serimlenmiştir.

KAYNAKÇA

1. ATALAY, Besim (2013), *KâşgarlıMahmud-DivanüLugat-it Türk (Dizin)*, TDK Yay., Ankara.
2. CAFEROĞLU, Ahmet (2011), *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara.
3. COŞKUN, Menderes (2010), *Sözün Büyüsü Edebi*

4. *Sanatlar*, Dergâh Yay., İstanbul.
5. DERLEME SÖZLÜĞÜ (2009), II. C., TDK Yay., Ankara.
6. DEVELLİOĞLU, Ferit (2004), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
7. ECKMANN, Janos (2005), *Çağatayca El Kitabı*, Çev.: Günay Karaağaç, Akçağ Yay., Ankara.
8. ERGİN, Muharrem (2009), *Orhun Abideleri*, Boğaziçi Yay., İstanbul.
9. GÜLENSOY, Tuncer (2011), *Türkiye Türkçesindeki Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, II Cilt, TDK Yay., Ankara.
10. HATİPOĞLU, Vecihe (1982), *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, Ankara Üniversitesi DTCF Yay., Ankara.
11. <http://www.sinematurk.com/film/7057-hakanlar-carpisiyor/> (Erişim tarihi: 24.05.2014).
12. <http://www.turkweb.tv/izle/69398/hakanlar-carpisiyor> (Erişim tarihi: 24.05.2014).
13. http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/yesilcamci_mi_siniz_sinematekci_mi-1186335 (Erişim tarihi: 25.05.2014) (Ayşe Hür’ün 13.04.2014 tarihli Radikal Gazetesindeki yazısı).
14. KARTALCIK, Vedat-GÜMÜŞ, İnan (2013), “Neşet Ertaş’ın Şiirlerinde Arkaik Unsurlar”, *Uluslararası Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş Sempozyumu Bildirileri*, I. Cilt, Haz.: Doç. Dr. Selahaddin Bekki, Kırşehir, s. 487-498.
15. KORKMAZ, Zeynep (2010), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara.
16. KUTLU, Mustafa (2003), *Beyhude Ömrüm*, DergâhYay., İstanbul.
17. ORKUN, Hüseyin Namık (2011), *Eski Türk Yazıtları*, TDK Yay., Ankara.
18. ÖLMEZ, Mehmet (2003), “ÇağataycadakiEskicil Ögeler Üzerine”, *Mustafa Canpolat Armağanı*, Ankara, s. 135-142.
19. ÖZYETGİN, Melek (1996), *Altın Ordu, Kırım ve Kazan Sahasına Ait Yarlık ve Bitiklerin Dil ve Üslup İncelemesi*, TDK Yay., Ankara.
20. TEKİN, Talât (2008), *Orhon Yazıtları*, TDK Yay., Ankara.
21. VARDAR, Berke (2007), *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, MultilingualYabancı Dil Yay., İstanbul.
22. YENİ TARAMA SÖZLÜĞÜ (1983), Düzenleyen: Cem Dilçin, TDK Yay., Ankara.

Рецензент: д.филол.н., профессор Искендерова С.